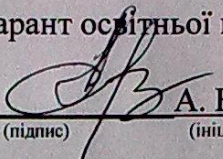

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра менеджменту (№ 602)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

(підпис) А. В. Доронін
(ініціали та прізвище)

«31» серпня 2021 р.

**СИЛАБУС ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 073 «Менеджмент»
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: «Менеджмент»
(найменування освітньої програми)

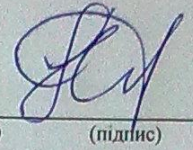
Форма навчання: денна, заочна, дистанційна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2021 року

Харків – 2021 р.

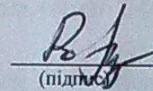
Розробник: Калініна О.М, доцент, к.е.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри менеджменту
(назва кафедри)

Протокол № 1 від «31» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри д.т.н., професор
(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Ю.О. Романенков
(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Представник студентів кафедри
(підпис)

Д.О. Воробієнко
(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Калініна Ольга Миколаївна, к.е.н., доцент, доцент.

Викладає в університеті з 2002 року. За останній рік викладає наступні дисципліни:

- Стратегічне управління підприємством;
- Зовнішньоекономічна діяльність підприємства;
- Управління конкурентоспроможністю підприємства;
- Корпоративне управління та управління змінами;
- Фінансовий менеджмент.

Напрями наукових досліджень: корпоративне управління, фінансовий менеджмент, стратегічне управління.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 5 семестр.

Обсяг дисципліни:

5 кредитів ЄКТС (150 годин), у тому числі аудиторних – 64 годин, самостійної роботи здобувачів – 86 година.

Форми здобуття освіти - денна, дистанційна, заочна.

Дисципліна – обов'язкова.

Види навчальної діяльності – лекції, практичні заняття, розрахунково-графічна робота, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – Самоменеджмент, Менеджмент, Динамічне лідерство.

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – Теорія організацій. Планування і контроль на підприємстві.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: інтегрувати знання, здобуті в процесі вивчення нормативних та спеціальних дисциплін, у комплексну систему знань щодо управління конкурентоспроможністю підприємства в сучасних економічних умовах.

Завдання: вивчити принципи розвитку організації; основні категорії конкуренції і конкурентоспроможності; принципи управління підприємством в нестабільному зовнішньому середовищі; основні конкурентні стратегії, методи всебічного аналізу діяльності конкурентів; методики оцінки рівня конкурентоспроможності фірми і продукції (послуг).

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких компетентностей:

- загальні:

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

- спеціальні (фахові):

Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

– Очікується, що після опанування дисципліни здобувачем будуть досягнуті наступні **результати навчання** і він буде:

Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

4. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовний модуль № 1. Уявлення про конкуренцію у сфері виробництва

Тема 1. Вступ. Еволюція поглядів на конкуренцію.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.

Тема практичного заняття: Еволюція поглядів на конкуренцію. Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор, комп'ютери.

Стисла анотація:

Конкуренція: сутність і види. Еволюція поглядів на конкуренцію. Форми конкуренції. Рівні на яких може відбуватися конкуренція.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 години.

Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Фактори, що впливають на конкуренту боротьбу.

Тема 2. Підприємство, його види та організаційні форми.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 6 години.

Тема практичного заняття: Підприємство, його види та організаційні форми. Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор, комп'ютери.

Стисла анотація:

Система поглядів на підприємство. Класифікація фірм за організаційно-правовими формами господарювання. Господарчі товариства та об'єднання.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 години.

Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Класифікація підприємств за видами господарської діяльності.

Тема 3. Конкурентне середовище підприємства (організації).

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 8 години.

Тема практичного заняття: Конкурентне середовище підприємства (організації).
Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти):
 проектор, комп'ютери.

Стисла анотація:

Середовище досконалої (чистої) конкуренції; середовище монополістичної конкуренції; середовище олігополістичної конкуренції; середовище чистої монополії.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 години.

Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Визначення ступеня монополізації ринку. Індекс Херфінделя-Хіршмана.

Тема 4. Аналіз конкурентних сил в галузі. Модель Портера.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 6 години.

Тема практичного заняття: Еволюція поглядів на конкуренцію. *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти):* проектор, комп'ютери.

Стисла анотація:

Оцінювання можливості появи нових конкурентів, споживачів продукції на інтенсивність конкуренції, Визначення впливу постачальників продукції на інтенсивність конкуренції.

Визначення загрози від появи товарів-замінників. Оцінювання рівня та інтенсивності конкуренції.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 години.

Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Державна політика щодо регулювання конкуренції.

Тема 5. Конкурентоспроможність і конкурентні переваги.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 6 години.

Тема практичного заняття: Конкурентоспроможність і конкурентні переваги. *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти):* проектор, комп'ютери.

Стисла анотація:

Конкурентоспроможність в залежності від рівня та об'єкта аналізу (конкурентоспроможність нації, держави, економіки, галузі, підприємства, продукції). Система факторів конкурентоспроможності фірми. Конкурентні переваги та їх класифікація.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 години.

Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Джерела конкурентних переваг.

Тема 6. Методи аналізу конкурентних переваг різних об'єктів.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.

Тема практичного заняття: Еволюція поглядів на конкуренцію. *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти):* проектор, комп'ютери.

Стисла анотація:

Методи аналізу конкурентних переваг (SWOT, GAP, LOTS, PIMS, "МакКінзі").

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 5 години.

Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: МакКінзі.

Модульний контроль 1

- *Форма занять:* написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

- *Обсяг аудиторного навантаження:* 2 години.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

Змістовний модуль №2. Конкурентоспроможність та конкурентні стратегії

Тема 7. Оцінювання конкурентоспроможності продукції.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.

Тема практичного заняття: Оцінювання конкурентоспроможності продукції. Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор, комп'ютери.

Стисла анотація: Комплексний підхід до підвищення якості й конкурентоспроможності продукції. Концепція якості продукції в системі внутрішньофірмового управління. Вибір номенклатури параметрів, які використовуються при оцінюванні конкурентоспроможності.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 5 години.

Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Загальна схема оцінки конкурентоспроможності товару.

Тема 8. Оцінювання конкурентоспроможності торгівельної марки.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 6 години.

Тема практичного заняття: Оцінювання конкурентоспроможності торгівельної марки. Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор, комп'ютери.

Стисла анотація: Ідентифікація конкурентних переваг торгівельної марки. Фактори, що формують рівень конкурентоспроможності торгівельної марки.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 години.

Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Оцінювання результатів формування конкурентних переваг торгівельних марок.

Тема 9. Зміст і структура системи забезпечення конкурентоспроможності.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.

Тема практичного заняття: Зміст і структура системи забезпечення конкурентоспроможності. Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор, комп'ютери.

Стисла анотація: Зміст цільової керованої підсистеми та підсистема забезпечення.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 години.

Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Організація прийняття конкурентоспроможних управлінських рішень у керуючій підсистемі.

Тема 10. Конкурентні стратегії в сфері великого стандартного виробництва.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.

Тема практичного заняття: Конкурентні стратегії в сфері великого стандартного виробництва. Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): проектор, комп'ютери.

Стисла анотація: База і межі великого виробництва. Сутність ефекту масштабу виробництва. Напрями зниження собівартості продукції. Стратегія придушення конкурентів. Умови організації розвитку вузькоспеціалізованого виробництва. Вигоди від диференціації продукції.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 години.

Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Стратегія щодо конкурентів. Принцип конкурентного виключення.

Тема 11. Конкурентні стратегії в сфері малого бізнесу.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.

Тема практичного заняття: Конкурентні стратегії в сфері малого бізнесу. *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти):* проектор, комп'ютери.

Стисла анотація: Гнучкість як центральний елемент стратегії.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 години.

Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Стратегія боротьби з конкурентами й різновиди малих фірм.

Тема 12. Розробка маркетингової стратегії підприємства відповідно до результатів конкурентного аналізу.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.

Тема практичного заняття: Розробка маркетингової стратегії підприємства відповідно до результатів конкурентного аналізу. *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти):* проектор, комп'ютери.

Стисла анотація:

Конкурентна стратегія та її відповідність діловому навколишньому середовищу. Стратегія в нових і швидкозростаючих галузях.

Конкурентна стратегія в галузях, які перебувають у стадії зрілості.

Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 години.

Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Конкурентні стратегії для фірм, які діють у галузях, що перебувають у стадії стагнації або спаду.

Модульний контроль 2

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

Модуль №2.

Індивідуальне завдання «Управління конкурентоспроможністю підприємства: практичний аспект».

5. Індивідуальні завдання

Провести оцінку конкурентоспроможності підприємства

Етапи виконання роботи:

- 1) Обрати підприємство (підприємство база-практики або видає викладач).
- 2) Дослідити галузь, в якій функціонує підприємство (Навести опис галузі, в якій працює підприємство: сутність, особливість, стан галузі та тенденції змін за останні 3-5 років, опис слабких та сильних сторін галузі (рисунки, графіки)).
- 3) Проаналізувати конкурентну структуру ринку з використанням інформації про розподіл часток ринку між підприємствами
- 4) за даними управлінської звітності визначити основні показники конкурентоспроможності підприємства (показники та порядок розрахунку представлено в роботі) і його конкурентів.
- 5) розрахувати конкурентоспроможність підприємства і його конкурентів методом середньозваженої арифметичної.

- 6) представити отримані результати у вигляді багатокутника конкурентоспроможності.
 7) зробити висновок про конкурентоспроможність підприємства, звернути увагу у висновку на проблемні моменти в діяльності

6. Методи навчання

Методи навчання, що використовуються для вивчення розглянутої дисципліни:

Словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.); наочні (ілюстрування, демонстрування) та практичні (практичні роботи, індивідуальне опитування, тестування).

7. Методи контролю

Поточний, підсумковий контроль, семестровий контроль (залік).

Порядок поточного оцінювання знань студентів

Поточне оцінювання знань з дисципліни «Управління конкурентоспроможністю підприємства» здійснюється викладачем шляхом оцінки якості виконання студентом завдань, що включені до переліку практичних занять та вирішення задач за темами практичних занять. Викладач веде облік балів, отриманих студентом під час практичних занять, та проставляє бали у журнал.

Система поточного контролю знань з дисципліни «Управління конкурентоспроможністю підприємства» передбачає оцінювання знань за такими основними напрямками:

- а) виконання самостійних робіт, що полягають у розв'язанні задач з тем дисципліни;
- б) участь у дискусіях та обговореннях проблемних питань на практичних заняттях;
- в) захист індивідуального завдання.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Виконання і захист практичних робіт	0...3	5	0...15
Модульний контроль	0...25	1	0...25
Змістовний модуль 2			
Виконання і захист практичних робіт	0...3	5	0...15
Модульний контроль	0...25	1	0...25
Виконання і захист РГР			0...20
Усього за семестр			0...100

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Під час складання семестрового іспиту здобувач має можливість отримати максимум 100 балів. Білет для іспиту складається з двох теоретичних питань, максимальна кількість балів за кожне питання 50 балів, що складає в сумі 100 балів.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Виконати індивідуальні завдання та здати тестування. Знати про існуючі форми конкуренції, розуміти яким чином здійснюється аналіз конкурентних переваг; мати уявлення про конкурентні стратегії у сфері виробництва тощо.

Добре (75-89). Твердо опанувати перелік знань та умінь, захистити всі індивідуальні завдання, здати тестування та поза аудиторну самостійну роботу. Мати уяву про механізм управління конкурентоспроможністю підприємства.

Відмінно (90-100). Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та уміти застосовувати засоби щодо оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємства.

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

10. Політика академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає (Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. Лист МОН України № 1/9-650 від 23.10.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18#n211>):

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації».

11. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

1. Калініна О.М. Корпоративне управління [Текст]: навч. посіб. / О. М. Калініна. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2015. – 52 с.

2. Калініна О. М. Стратегічне управління [Текст]: навч. посіб. / О. М. Калініна, І. О. Гончар. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2016. – 80 с.

3. Калініна О.М., Скачкова І.О., Кононенко А.В. Управління конкурентоспроможністю підприємства [Текст]: навч. посіб. / О. М. Калініна – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2018. – 128 с.

4. Навчально-методичне забезпечення дисципліни "Управління конкурентоспроможністю підприємства" для бакалаврів / Нац. аерокосм. ун-т ім.М.Є.Жуковського"Харків. авіац. ін-т" ; розроб. О.М. Калініна. - Харків, 2019. - 205 с. - режим доступу

http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/MZ_B_073_Management_of_the_competitiveness_of_the_enterpri.pdf, що містить: конспект лекцій, методичний посібник «Управління конкурентоспроможністю підприємства», методичні вказівки до практичних занять, методичні вказівки до виконання розрахункових робіт, питання, тести для контрольних заходів, рекомендована література, інформаційні ресурси.

12. Рекомендована література

Базова

- 1) Драган О.І. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теоретичні аспекти. Монографія. – К.: ДАКККиМ, 2012. – 160 с.
- 2) Кириченко Л., Механізм управління конкурентоспроможністю підприємства// Вісник КНТЕУ. – 2011. – №1. – с.62 – 67.
- 3) Лепейко Т.І. Процесний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства: монографія / Лепейко Т.І., Котлик А.В. - Х.: Вид. ХНЕУ, 2012. - 316 с.
- 4) Теоретичні та прикладні аспекти підвищення конкурентоспроможності підприємств : ТЗЗ колективна монографія у 4 т. / за ред. О.А. Паршиной. – Дніпропетровськ : «Герда», 2013. – Т. 2. – 334 с.
- 5) Управління конкурентоспроможністю підприємства: Підручник/ Ю. Б. Іванов, М. О. Кизим, О. М. Тищенко, О. Ю. Іванова, О. В. Ревенко , Т. М. Чечетова-Терашвілі. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2011. – 320 с.
- 6) Франів І.А Теоретичні аспекти управління конкурентоспроможністю підприємства / І.А. Франів, Л.М. Коваль, Р.Р. Русин-Гриник // [Електронний ресурс] - режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Mre/2010_3/3_5.pdf
- 7) McGraw-Hill The Competitive Enterprise: 10 Principles of Business Excellence for Increased Market Share. 2002. – 386 p.
- 8) Business Economics author Pratibha Bagga | Source: NMIMS University - Режим доступу: https://studentzone-ngasce.nmims.edu/content/Business%20Economics/Business_Economics_Book_trOWJ916T5.pdf

Допоміжна

- 1) Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
- 2) Закон України «Про господарські товариства» від 17.06.2018 № 1576-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-вр>
- 3) Податковий кодекс України від 01.09.2018 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
- 4) Закон України «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 03.08.2018 № z0336-13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
- 5) Цивільний кодекс України 04.11.2018 № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/>
- 6) Теоретичні, методологічні та практичні аспекти конкурентоспроможності підприємств : монографія / за загальною редакцією професора О.Г. Янкового. – Одеса, Атлант, 2017. – 514 с.
http://oneu.edu.ua/wpcontent/uploads/2018/01/monograf_ep_oneu_2017_11_12.pdf

13. Інформаційні ресурси

1. www.nau.kiev.ua – Нормативні акти України.
2. www.ezi.ru – Енциклопедичний словник.